

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวชุมชน (Community-based Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ ซึ่งการท่องเที่ยว ชุมชน มีส่วนช่วยในการกระตุ้น เศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยการสร้างงานและมีการกระจายรายได้ในชุมชน และมีการอนุรักษ์ ส่งเสริม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ในทางตรงกันข้ามการท่องเที่ยวชุมชนย่อมส่งผลกระทบในเชิงลบต่อเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมล้วนแต่เกิดความไม่เสมอภาคในการพัฒนาและ โอกาสทางเศรษฐกิจ เกิดการแก่งแย่งผลประโยชน์ เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรมและค่านิยม เกิดปัญหาสังคม เกิดปัญหาผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งควรให้ประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของชุมชนนั้น มีการฟื้นฟู ดำรงรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี และเรื่องราวความเป็นอยู่ มีการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว มีการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการโดยชุมชน มีความเสมอภาค และพัฒนาโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง โดยมีการคำนึงถึงผลกระทบต่าง ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนนั้นจะประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวได้ เมื่อสามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจสูงสุด เดินทางมาเที่ยวซ้ำ และกลับไปชักชวนนักท่องเที่ยวอื่นมาท่องเที่ยวโดยในการท่องเที่ยวนี้จะมีความสมดุลกันระหว่างการจัดการชุมชนท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอย่างยั่งยืน และจะต้องเป็นการท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความเป็นธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และคนในชุมชน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาประเทศไทยอย่างแท้จริง สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานครร่วมกับสถาบันการศึกษา ได้มีการดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ชุมชน คือ

ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนเกษตรอินทรีย์ ชุมชนตลิ่งชัน ชุมชนบ้านบุ ชุมชนบางมด ชุมชนเขาวราช ในการนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งจะเข้าไปในการจัดการชุมชนในทุกส่วนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดความประทับใจของนักท่องเที่ยว จึงควรมีการศึกษาและให้ความสนใจนำมาเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการจัดการชุมชนกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และสร้างความพึงพอใจและประทับใจกับนักท่องเที่ยวในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในประเด็นต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร 6 ชุมชน

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวใน 6 ชุมชนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตกรุงเทพมหานครในประเด็นต่าง ๆ

1.2.3 เพื่อสร้างแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3 คำถามการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษา “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตกรุงเทพมหานครของชุมชน 6 ชุมชน” มีคำถามการวิจัยดังต่อไปนี้

1.3.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่นิยมมาท่องเที่ยวชุมชนเป็นอย่างไร

1.3.2 นักท่องเที่ยวต้องการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างไร

1.3.3 นักท่องเที่ยวมีความต้องการผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวรูปแบบใด

1.3.4 ข้อเสนอแนะและปัญหาที่นักท่องเที่ยวเล็งเห็นว่าควรปรับปรุงมีอะไรบ้าง

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 ลักษณะของประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์ กับ ความต้องการ ของ นักท่องเที่ยว

1.4.2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวใน 6 ชุมชน มีความแตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในชุมชน 6 ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนเกศตรอินทรีย์ ชุมชนตลิ่งชัน ชุมชนบ้านบุ ชุมชนบางมด ชุมชนเขาวราช ในด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวซึ่งศึกษาเฉพาะ สถานที่ท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว ในด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวซึ่งศึกษาเฉพาะ การแสดง ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสินค้าของที่ระลึก พร้อมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อมาเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 กลุ่มเป้าหมายหรือประชากร คือ นักท่องเที่ยวในชุมชน 6 ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนเกศตรอินทรีย์ ชุมชนตลิ่งชัน ชุมชนบ้านบุ ชุมชนบางมด ชุมชนเขาวราช

1.5.2 เนื้อหาของการวิจัย

- ลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวใน 6 ชุมชน
- ความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครในด้าน
 - องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว
 - ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
- ปัญหา/ข้อเสนอแนะที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงหรือพัฒนา

1.5.3 ระยะเวลาของการวิจัย

วันที่ 1 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2552

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ความต้องการของนักท่องเที่ยว	หมายถึง	ความต้องการที่นักท่องเที่ยวคาดหวังว่าจะได้รับได้พบ ได้เห็น หรือได้รับการบริการ เช่น การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (Tourism Components)	หมายถึง	องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่พักแรม สถานที่ท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยวข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยว ความปลอดภัย การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง โครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุน จากหน่วยงานของรัฐและเอกชนโดยในงานวิจัยจะดำเนินการวิจัยเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยว และ การบริการการท่องเที่ยว
ความสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์	หมายถึง	การตกแต่งพื้นที่ ทิวทัศน์ บรรยากาศในพื้นที่ ความสวยงามของป้ายสื่อความหมาย ความมีเอกลักษณ์ของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและ วิถีชีวิตของชุมชน
ความสะอาด	หมายถึง	ความสะอาดของ สถานที่ท่องเที่ยว ที่นั่งพักผ่อน ร้านค้า ชุมชน และ สุขาสาธารณะ

ความเป็นระเบียบเรียบร้อย	หมายถึง	ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการจัด เส้นทางท่องเที่ยว ร้านค้า การให้บริการ เสริม การจัดระเบียบการใช้ห้องน้ำอย่าง เพียงพอ ถูกสุขลักษณะ ถึงขยะเพียงพอ และเป็นระเบียบ ความสะอาดสบายใน การจับจ่ายซื้อของ
ความปลอดภัย	หมายถึง	การดูแลระบบความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สินในบริเวณท่องเที่ยว การเฝ้า ระวังอุบัติเหตุ การประชาสัมพันธ์แจ้งข่าว สาร ความสะดวกของการแจ้งเหตุร้าย ความปลอดภัยในบริเวณจอดรถ ความปลอดภัยในการเดินทางไปบริเวณ ท่องเที่ยว
การส่งเสริมการตลาด	หมายถึง	ป้ายร้านที่แสดงการให้บริการการลด แลก แจก แคม การนำสินค้าไปจัดโชว์ในงาน เทศกาลสินค้า การจัดรายการนำเที่ยวพิเศษ มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้ป้ายโฆษณา โฆษณาผ่านสื่อต่างๆ
สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	หมายถึง	ความมีอรรถยาศัยของคนในชุมชน ภูมิทัศน์ ที่สวยงาม อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ร่มเย็น ไม่มีเสียงดังรบกวน
กระบวนการให้บริการ	หมายถึง	บริการที่ถูกต้องตรงกับความต้องการของ นักท่องเที่ยว บริการที่รวดเร็ว ร้านค้า ให้บริการแบบมีกิจกรรมน่าสนใจ การแต่งกาย การพูดจา บริการรถรับ-ส่ง ในแหล่งท่องเที่ยว

ผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยว (Tourism Products)	หมายถึง	สินค้าและบริการที่นำเสนอแก่ตลาดเพื่อการ การเดินทางท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนอง ความต้องการและทำให้นักท่องเที่ยวเกิด ความพึงพอใจโดยในงานวิจัยจะดำเนินการ วิจัยเฉพาะการแสดงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สินค้าของที่ระลึก
การแสดงศิลปวัฒนธรรม	หมายถึง	จัดแหล่งเรียนรู้การศึกษาประวัติศาสตร์ของ ชุมชน กิจกรรม ประเพณี ที่แสดงออกถึงศิลป พื้นบ้านของชุมชน การแสดงออกที่สท้อน เอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การแต่งกาย ความ กลมกลืนของสถาปัตยกรรมในชุมชน บรรยากาศของสถานที่ที่สามารถทำให้รำลึกถึง อดีตของชุมชน โอกาสได้เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชน
ขนบธรรมเนียมประเพณี	หมายถึง	การจัดกิจกรรมในเทศกาลประเพณี กิจกรรม ประเพณี ที่แสดงออกถึงความผูกพันของคน ในชุมชน กิจกรรม เน้นวัฒนธรรมที่เป็น เอกลักษณ์ของชุมชนให้โดดเด่น
สินค้าของที่ระลึก	หมายถึง	สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน